何回も同じ人が出入りしている。
/Нанкай-мо онаджі хіто-ґа деірішітеіру/
Одна й та сама людина багато разів зайшла й вийшла.

Проте, якщо цей прикметник виступає в ролі приакцидентного означення, він може окрім форми 同じように /онаджі йо:ні/ мати ще й форму 同じく /онаджіку/, що зближує його з предикативними прикметниками:

動物は人間と同じように苦痛を感じる。
動物は人間と同じく苦痛を感じる。
/До:буцу-ва хіто-то онаджійо:ні куцу:-о канджіру /
До:буцу-ва хіто-то онаджіку куцу:-о канджіру/
Тварини відчувають біль так само, як і люди.

Якщо використати прикметник 同じ /онаджі/ у складі протиставної конструкції, то з'явиться частка な /на/, що підтверджує належність прикметника до напівпредикативних, але це можна вважати й іменниковою характеристикою:

広さが同じなのに価格に差があるのはなぜ？
/Хіроса-ґа онаджі-на ноні какаку-ні са-ґа ару нова надзе/
Площа однакова, а у ціні є різниця. Чому?

Таким чином доходимо висновку, що більшість характеристик свідчать на користь того, що прикметник同じ /онаджі/ слід вважати напівпредикативним прикметником, але умовно. Те саме можна сказати і про вказівні одиниці (вказівні займенники) з коренями "ко-со-а-до" – у реченні, залежно від синтаксичної позиції, вони можуть виявляти властивості різних частин мови. Такі одиниці можуть стати предметом окремого масштабного дослідження.

Якщо говорити про інші "недостатні" (за І.В. Головніним) напівпредикативні прикметники, то слід насамперед пояснити причину саме такого найменування. Річ у тім, що прикметники цього типу мають не всі теоретично можливі форми, або, іншими словами, не всі потенційно можливі словоформи знаходять актуальне вираження у мові.

Непредикативні прикметники – це морфологічно незмінні прикметники, що мають одну словоформу, використовуються лише у позиції присубстантивного означення, мають узагальнене категоріально-граматичне значення статичної ознаки предмета.

І.В. Головнін наголошує на тому, що більшість непредикативних прикметників тісно пов'язана з тими словоформами інших класів слів, від яких вони походять [3, с.202]. Оскільки непохідних непредикативних прикметників небагато, існує проблема відмежування непредикативних прикметників від омонімічних їм форм інших класів слів (про це вже йшлося вище).

Непредикативні прикметники завжди розташовуються в реченні безпосередньо перед означуваним словом – між означенням та означуваним словом не можуть стояти службові слова. На відміну від двох інших класів прикметників, непредикативні прикметники морфологічно є абсолютно незмінними, хоча й припускають варіативність своїх закінчень: 発展した /хаттеншіта/ = 発展している /хаттеншітеіру/ (розвинений).

У сучасній японській лінгвістиці прийнято виділяти чотири типи непредикативних прикметників за деривaційним критерієм: 1) із закінченням の /но/; переважна більшість їх походить від сполучень іменників з відмінковим показником の /но/: вказівники この /коно/ (цей), その /соно/ (той), あの /ано/ (он той), 例の /рейно/ (той, що завжди), ほんの /хонно/ (1) поточний, цей; 2) головний; 3) справжній); 2) із закінченням る /ру/; походять від означальної форми дієслів теперішньо-майбутнього часу: ある /ару/ (один, якийсь), あらゆる /араюру/ (всі наявні, всі існуючі), いわゆる /іаюру/ (так званий), 来る /кітару/ (наступний, прийдешній), 単なる /таннару/ (простий, всього лише), 堂々たる /до:до:тару/ (сміливий), 平然たる /хейдзентару/ (спокійний); 3) із закінченням な /на/; не є формами словозміни відповідних предикативних прикметників: 大きな /о:кіна/ (великий), 小さな /чі:сана/ (маленький), おかしな /окашіна/ (дивний); 4) із закінченням た/だ /та/да/. Походять від означальної форми дієслів минулого часу: 大した /тайшіта/ (суттєвий), 進んだ /сусунда/ (прогресивний, передовий), 優れた /суґурета/ (видатний), 変わった /каватта/ (дивний, неординарний).

Отже, ми окреслили у загальних рисах сутність категорії прикметника, орієнтуючись на концепції, прийняті у сучасній лінгвістичній науці. При цьому було показано особливості саме японського прикметника, його позицію у частиномовній класифікації, а також наявні внутрісистемні проблеми та можливі шляхи їх розв'язання.

1. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики: Учеб. – 3-е изд., испр. – М., 2002. – 160 с.; 2. Босова Л.М. Соотношение семантических и смысловых полей качественных прилагательных: психолингвистический аспект. – Автореферат дис. … д-ра филол. наук. – Барнаул, 1998; 3. Головнин И.В. Грамматика современного японского языка. – М., 1986. – 316 с.; 4. Зеленцова М.Г. Проблема детерминации фундаментальных свойств имён прилагательных современного английского языка // Культура народов Причерноморья. – 2000. – N13. – С. 125-127; 5. Киэда М. Грамматика японского языка. Т.1: Пер. с яп. – Изд. 5-е. – М., 2010. – 672 с., вкл.; 6. Лаврентьев Б.П. Практическая грамматика японского языка. – 2-е изд., исправл. – М., 2001. – 352 с.; 7. 北原保雄. 日本語の形容詞. – 大修館書店, 2010. – 254頁; 8. 木下りか. 形容詞の装定用法をめぐる一考察 // 日本語教育研究集会. – 第2回. – 日本言語文化専攻, 2006; 9. 木下りか. 対をなす名詞と形容詞の連体用法 // 日本語教育研究集会. – 第5回. – 日本言語文化専攻, 2007; 10. 田村泰男. 現代日本語の複合形容詞・派生形容詞・畳語形容詞について // 広島大学留学生センター紀要. – №16. – 広島, 2006. – 13-20頁; 11. http://www.hatena.ne.jp.

Надійшла до редколегії 03.06.10

Ю. Малахова, канд. філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ТОПОНІМІВ

У статті досліджено японські топоніми, що були запозичені в російську та українську мови. Також розглянуто проблему класифікації топонімів.

В статье исследованы японские топонимы, которые были заимствованы в русский и украинский языки. Также рассмотрена проблема классификации топонимов.

The article is devoted to the research of Japanese toponymy-borrowings. The problem of the classification of Japanese toponyms in the Russian and the Ukrainian languages is totally observed as well.

Запозичені власні назви займають значну частину в лексичному складі сучасних мов. Не випадково серед слів, запозичених з японської мови у нашій картотеці саме власних імен 335 одиниць або 70 % від загальної кількості запозичень, оскільки одиничного вживання власного імені достатньо для того, щоб воно було зафіксоване як факт мови, незалежно від того, чи стане це запозичення загальновживаним, чи невдовзі про нього забудуть. Одним із наслідків особливого статусу власних імен у мові є та легкість, з якою вони запозичуються з однієї мови в іншу. Як справедливо

© Малахова Ю., 2011

зауважив В.А. Никонов, "у більшості мов імена переважно є запозиченими" [3, с.54]. Вони утворюють своєрідну підсистему, тому не випадково, що двомовні і тлумачні словники, як правило, не містять запозичені власні імена через їхню специфічність. Серед запозичених з японської мови власних імен можна виокремити: топоніми, антропоніми, назви фірм і організацій, назви суден, літаків, назви марок японських автомобілів, ідеоніми, теоніми і хрононіми.

Топонімічні студії в українському мовознавстві репрезентують праці Ю.О. Карпенка, І.М. Желєзняк, М.Л. Худаша, О.А. Купчинського, В.П. Шульгача та ін. (слов'янська топонімія), на східномовному матеріалі – В.В. Лободи, Є.С. Отіна, Г.І. Халимоненка (тюркська топонімія), О.С. Стрижака, К.М. Тищенка (іранська топонімія), О.Л. Фролової, О.М. Мєщерякова (японські топоніми), І.В. Рябоволенко (давні японські топоніми), Ю.Л. Мосенкіса, М.В. Якименка (мовна картина світу у власних іменах). Однак питання топонімів, запозичених з японської мови, залишається недостатньо дослідженим, що й визначає актуальність теми цієї статті.

Метою роботи є висвітлення особливостей топонімів, що були запозичені в російську й українську мови та їх систематизування на групи.

Предметом дослідження є запозичені з японської мови топоніми, що були дібрані методом суцільної вибірки з періодичних видань, текстів художньої літератури, публіцистики, "Географічного енциклопедичного словника". У статті застосовуються такі методи дослідження, як описовий, статистичний, зіставний.

Таблиця 1

Представленість японських власних імен

Групи	Топоніми	Антропоніми	Назви фірм і організацій	Назви суден, літаків	Теоніми	Назви марок японських автомобілів	Ідеоніми	Хрононіми
%	49,5%	29,5%	7,7%	5,9 %	2,3%	2,1%	1,8%	1,2%

Як бачимо з таблиці, найбільш представленими є японські топоніми (49,5%) й антропоніми (29,5%.) Менше – ідеоніми (1,8%) та хрононіми (1,2%).

Як зазначалося вище, найчисленнішу групу запозичених власних імен становлять топоніми, тому зупинимося докладніше на аналізі цієї групи. Топоніми – назви населених пунктів, рік, гір, проспектів, вулиць та інших географічних об'єктів. Їх у нашій картотеці зафіксовано 166 одиниць. Існують різні класифікації топонімів. У нашій роботі щодо топонімів, запозичених з японської мови, ми використовуємо класифікацію А.В. Суперанської, яка виокремлює: гідроніми – об'єкти, які об'єднує наявність води; ороніми – назви гір і суходільних фізико-географічних об'єктів; ойконіми – назви населених пунктів.

Здійснюючи вибірку топонімів з художньої, публіцистичної літератури і "Географического эциклопедического словаря", ми зафіксували гідронімів – 12 одиниць, оронімів –17 одиниць, ойконімів –137 одиниць. Зупинимося на кожному з перелічених видів топонімів докладніше.

Гідроніми (12 одиниць) – назви рік, озер, морів:

琵琶 – びわ – biwa – Бива (укр. Біва) – найбільше озеро в Японії, розташоване на острові Хонсю;

豊後 – ぶんご – bungo – Бунго (укр. Бунго) – протока між островами Кюсю і Сікоку;

伊勢 – いせ – ise – Исе (укр. Іce) (伊勢の海 – いせのうみ – isenoumi – Исеноуми (укр. Ісеноумі) – затока Тихого океану в південно-східній частині острова Хонсю;

神奈川 – かながわ – kanagawa – Канагава (укр. Канагава) – бухта, у якій розташоване місто Йокогама;

紀伊 – きい – kii – Кии (укр. Кіі) – протока між островами Сікоку і південною частиною острова Хонсю;

黒潮 – くろしお – kuroshio – Куросио (укр. Куросіо) – (Японська течія) тепла японська течія, яка омиває південний і східний береги Японії;

大隈 – おおすみ – oosumi – Осуми (укр. Осумі) – протока між південним берегом острова Кюсю й островами Осумі;

親潮 – おやしお – oyashio – Оясио (укр. Оясіо) – південна частина Курильської течії;

内浦 – うちうら – uchiura – Утиура (укр. Утіура) – вулканічна затока в Тихому океані, поблизу південного узбережжя острова Хоккайдо;

津軽 – つがる – tsugaru – Цугару (укр. Цугару) – (Сангарська протока) – протока між островами Хонсю і Хоккайдо;

対馬海峡 – つしま – かいきょう – tsushima kaikyo: – Цусимский пролив (укр. Цусімська протока – (Східний прохід або Прохід Крузенштерна) прохід між островами Цусима, Ікі й Окіносіма;

対馬海流 – つしまかいりゅう – tsushima kairyu: – Цусимское течение (укр. Цусімська течія) – тепла поверхнева течія Японського моря, західна частина течії Куросіо;

Усі перелічені вище гідроніми, окрім гідроніма бухта Канагава, лексикографічно зафіксовані в "Географическом эциклопедическом словаре".

Ороніми (17 одиниць) – назви гір або гірських масивів (сюди ж долучені й назви інших форм рельєфу, назви суходільних фізико-географічних об'єктів, а також вулкани, на які багата Японія), наприклад:

赤石 – あかいし – akaishi – Акайси (укр. Акайсі) – хребет у центральній частині острова Хонсю;

浅間 – あさま – asama – Асама (укр. Асама) – діючий вулкан у центральній частині острова Хонсю;

阿蘇 – あそ – aso – Асо (укр. Асо) – діючий вулкан у центральній частині острова Кюсю;

磐梯 – ばんだい – bandai – Бандай (укр. Бандай) – вулкан у південній частині хребта Оу, на острові Хонсю;

出羽 – でわ – dewa – Дева (укр. Дева) – пасмо гірських масивів у північно-західній частині острова Хонсю;

石狩 – いしかり ishikari – Исикари (укр. Ісікарі) – низовина на острові Хоккайдо;

関東 – かんとう – kanto: – Канто: (укр. Канто:) – (Токійська рівнина) рівнина на Тихоокеанському узбережжі;

霧島 – きりしま – kirishima – Кирисима (укр. Кірісіма) – група вулканів на півдні Кюсю;

木曾 – きそ – kiso – Кисо (укр. Кісо) – хребет у центральній частині острова Хонсю;

駒ヶ岳 – こまがたけ – komagatake – Комагатаке (укр. Комагатаке) – вулкан на півдні острова Хоккайдо;

奥羽 – おうう – o: – О: (укр. О:) – хребет на півночі острова Хонсю;

樽前 – たるまえ – tarumae – Тарумае (укр. Тарумае) – активно діючий вулкан у південно-західній частині острова Хоккайдо;

十勝 – とかち – tokachi – Токачи (укр. Токачі) – діючий вулкан у центральній частині острова Хоккайдо;

有珠 – うす – usu – Усу (укр. Усу) – діючий вулкан у південно-західній частині острова Хоккайдо;

富士 – ふじ – fuji – Фудзи (укр.Фудзі) (富士山 – ふじやま, ふじさん – fujiyama, fujisan – Фудзияма, Фудзисан (укр. Фудзіяма, Фудзісан) – діючий вулкан на острові Хонсю, найвища гірська вершина Японії (3776 м над рівнем моря).

Фудзі – об'єкт релігійного й естетичного поклоніння японців, його краса оспівана в численних віршах, графічних серіях. Цей національний символ Японії має три назви: Фудзісан, скорочено Фудзі – так називають цю гірську вершину самі японці – і Фудзіяма, що закріпило-

ся в літературі (особливо художній) радянського періоду. Наявність трьох назв пояснюється тим, що слова Фудзісан і Фудзіяма записуються однаковими ієрогліфами, що відповідно означають 富 – ふ – fu – фу – "багатство", 士 –じ –ji – дзи (си) – "військовий або самураї", і 山 – さん, やま – san, yama – сан, яма – "гора". Майже всі японські ієрогліфи мають два (іноді більше) читання: власне японське, у нашому випадку це яма і китайське – сан. Коли в другій половині III ст. з Китаю в Японію через Корею потрапила ієрогліфічна писемність, то в японській мові на той момент уже було своє слово яма, яке позначало поняття гора. Читання китайських ієрогліфів змінювалося відповідно до японських норм вимови, зокрема китайський ієрогліф шань, що позначав поняття гора, у японській мові став читатися як сан. Тому слово, що записується однаковими ієрогліфами, має два варіанти прочитання: загальноприйняте Фудзісан або Фудзі і рідковживане Фудзіяма, яке й було освоєне російською й українською мовами;

飛騨 – ひだ – hida – Хида (укр. Хіда) – японські Альпи, хребет у центральній частині острова Хонсю.

Ойконіми – назви населених пунктів, вулиць, офіційні і напівофіційні найменування країн, провінцій (137 одиниць):

会津若松 – いあづわかまつ– aizuwakamatsu – Айдзувакамацу (укр. Айдзувакамацу) – місто в Японії на півночі острова Хонсю;

秋田 – あきた – Akita – Акита (укр. Акіта) – місто в Японії, у північно-західній частині острова Хонсю;

秋葉原 – あきはばら – akihabara – Акихабара (укр. Акіхабара) – район у Токіо, в якому зосереджені численні магазини з продажу побутової техніки;

銀座 – ぎんざ – ginza – Гиндза (укр. Гіндза) – одна з найбільших вулиць Токіо, де розташовані дорогі бутіки й магазини;

岩手 – いわて – iwate – Ивате (укр. Івате) – префектура в Японії;

横浜 – よこはま – yokohama – Йокогама, – (укр. Йокогама) – місто і порт у Японії;

鎌倉 – かまくら – kamakura – Камакура (укр. Камакура) – місто в Японії на острові Хонсю, у якому знаходиться славетна статуя Будди;

金閣寺 – きんかくじ – kinkakuji – Кинкакудзи (укр. Кінкакудзі) – кіотський "Золотий павільйон", єдина споруда з комплексу заміського палацу сьогуна Асікага Йосіміцу, що був побудований у 1394 р., яка збереглася до наших днів;

京都 – きょうと – kyo:to – Киото (укр. Кіото) – давня столиця Японії до початку епохи Едо (1603), у якій знаходяться палаци японських імператорів і безліч храмів. Є містом-побратимом міста Києва;

九州 – きゅうしゅう – kyu:shu: – Кю:сю: (укр. Кю:сю:) – острів на півдні Японії, на якому розташоване місто Нагасакі, що зазнало атомного бомбардування у вересні 1945 року;

長野 – ながの – nagano – Нагано (укр. Нагано) – місто в Японії, у якому знаходиться знаменитий храм Денкодзі;

長崎 – ながさき – Nagasaki – Нагасаки (укр. Нагасакі) – місто в Японії, порт міжнародного значення. У вересні 1945 р. зазнав атомного бомбардування;

名古屋 – なごや – Nagoya – Нагоя (укр. Нагоя) – найбільший після Токіо й Осаки економічний і культурний центр країни;

奈良 – なら – nara – Нара (укр. Нара) – одне з найдавніших міст у Японії, перша столиця Японії (710–784), розташований на острові Хонсю. Приваблює туристів архітектурними пам'ятками VII–VIII ст.;

日光 – にっこう – nikko: – Никко: (укр. Нікко:) – місто в Японії, розташоване навколо території Національного парку Нікко, в якому знаходиться безліч мавзолеїв, храмів і монастирів. Місто виникло навколо буддійського монастиря в VIII ст.;

日光 – にっこう – nikko: – Никко: (укр. Нікко:) – національний парк у Японії;

沖縄 – おきなわ – okinawa – Окинава (укр. Окінава) – найбільший острів архіпелагу Рюкю;

渡島 – おしま – oshima – Осима (укр. Осіма) – один з невеликих японських островів;

Особливу групу в зібраній нами картотеці становлять 130 назв міст, які лексикографічно закріплені в Географічному енциклопедичному словнику.

竜安寺 – りょうあんじ – ryo:anji – Ре:андзи (укр. Рьо:андзі) – ("Сад каменів", "Філософський сад") знаменитий сад каменів у місті Кіото, створений буддійським ченцем Соамі. 15 каменів розташовані в саду таким чином, що, перебуваючи у будь-якій точці саду відвідувачі можуть побачити лише 14, один із каменів обов'язково закривають сусідні. Цей сад наочно демонструє модель пізнання, у якій завжди залишається щось невідоме, неврахованe, незвідане.

札幌 – さっぽろ – Sapporo – Саппоро (укр. Саппоро) – адміністративний, економічний і культурний центр на острові Хоккайдо. У Саппоро відбулися IX зимові олімпійські ігри в 1972 році;

昭和 – しょうわ – sho:wa – Сё:ва (укр. Сьо:ва) – національна антарктична станція Японії;

仙台 – せんだい – sendai – Сендай (укр. Сендай) – місто і порт у Японії в північно-східній частині острова Хонсю;

渋谷 – しぶや – shibuya – Сибуя (укр. Сібуя) – район Токіо, у якому вечорами полюбляє збиратися японська молодь;

四国 – しこく – shikoku – Сикоку (укр. Сікоку) – острів на півдні Японського архіпелагу.

支笏洞爺 – しこつとうや – shikotsuto:ya – Сикоцу-То:я (укр. Сікоцу-То:я) – національний парк у Південній частині острова Хоккайдо, приваблює туристів діючими й погаслими вулканами. На його території створено музей вулканів;

東京 – とうきょう – toukyo: – Токио (укр.Токіо)– столиця Японії, розташована у південно-східній частині острова Хонсю. У місті Токио (укр. Токіо) пройшли XVIII ігри Олімпіади 1964 р.;

上野 – うえの – ueno – Уено (укр. Уено) – один з найбільших парків у Японії, у якому навесні збираються тисячі японців, аби помилуватися цвітінням сакури;

富士箱根伊豆 – ふじはこねいず – fuji hakone izu – Фудзи-Хаконе-Идзу (укр. Фудзі-Хаконе-Ідзу) – національний парк на острові Хонсю, у якому розташовані вулкани Фудзі, Хаконе та Ідзу. Приваблює туристів вулканами і термальними джерелами;

姫路 – ひめじ – himeji – Химедзи (укр. Хімедзі) – місто в Японії, де розташований знаменитий замок Хімедзі, в якому знімався фільм про середньовічну Японію "Сьоґун". Японці образно називають його сіросагі, що в перекладі означає біла чапля, адже замок розташований на пагорбі і його стіни мають сіро-білий колір;

広島 – ひろしま – Hiroshima – Хиросима (укр. Хіросіма) – місто в Японії, потерпіло у результаті американського бомбардування 6 серпня 1945 року, на його території розташований Меморіальний музей Миру;

北海道 – ほっかいどう – hokkaido: – Хоккайдо: (укр. Хоккайдо:) – найпівнічніший острів Японії, другий за розміром після Хонсю;

対馬 – つしま – honsyu – Хонсю (укр. Хонсю) – найбільший острів Японії, на цьому острові знаходиться столиця Японії – місто Токіо;

対馬 – つしま – tsushima – Цусима (укр. Цусіма) – група островів у Корейській протоці, територія Японії;

日本 – にほん – nihon – Япония (укр. Японія), (Ніппон – так називають японці свою країну в урочистій мові);

大和 – やまと – yamato – Ямато (укр. Ямато) – давня назва Японії.

Таким чином, слід зазначити, що один і той самий географічний об'єкт може мати дві назви, японську й російську, які можуть функціонувати паралельно, наприклад, рівнина Канто або Токійська рівнина, протока Цугару або Сангарська протока, гора Фудзі або Фудзісан, Фудзіяма.

Аналіз зібраного матеріалу показав, що один і той самий топонім може бути назвою фірми й водночас використовуватися для назви корабля – Мацусіма; назвою храму, національного парку і водночас назвою міста – Нікко:, назвою корабля й водночас топонімом – Фудзі.

1. Географический энциклопедический словарь: Географические названия / Гл. ред. А.Ф. Трёшников. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983; 2. Суперанская А.В. Теоретические основы практической транскрипции. – М., 1978; 3. Никонов В.А. Русская адаптация иноязычных личных имён // Ономастика. – М., 1969.

Надійшла до редколегії 23.09.10

О. Озерська, канд. філол. наук, доц.

ЕТИКЕТНІ ПРАВИЛА У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ ЯПОНЦІВ

У статті розкрито історичні корені і особливості сучасної ділової етики японців, зокрема, привітання, знайомства з потенційними партнерами і проведення з ними перемовин. Розглянуто форми, зміст та основні правила привітань, застосування у конкретних ситуаціях певних мовних виразів і уклонів; підкреслено вплив культури привітань на діловий імідж людини.

В статье раскрыты исторические корни и особенности современной деловой этики японцев, в частности, приветствия, знакомства с потенциальными партнёрами и проведение с ними переговоров. Рассмотрены формы, содержание и основные правила приветствий, применение в конкретных ситуациях определённых языковых выражений и поклонов; подчёркнуто влияние культуры приветствий на деловой имидж человека.

The article deals with historical roots and peculiarities of modern business etiquette in Japan, such as greetings, acquaintance with partners and negotiating with them. Some forms, content and basic rules of greetings, use of language expressions and bows in definite situations are observed; influence of greetings on business image of a person is emphasized.

Сучасна ділова етика японських бізнесменів суттєво відрізняється від правил та норм поведінки представників ділового світу Заходу. У процесі ділового спілкування деякі дії японської сторони можуть викликати у іноземця непорозуміння. Наприклад, у бесіді між західноєвропейськими або американськими бізнесменами, спостерігаючи за їхньою реакцією, мімікою і жестами, можна досить впевнено зрозуміти їх позицію, передбачити можливий фінал угоди. Представник же Японії може постійно кивати головою протягом перемовин, але це зовсім не означає, що він погоджується із твердженням, а лише свідчить про те, що йому зрозуміло про що йдеться у бесіді.

Ділове спілкування японців має певні історичні корені. Так, у середньовічній Японії, яка, як відомо, була до періоду Мейдзі закритою країною, існували певні правила встановлення торгівельних зв'язків з іноземними купцями. Наприклад, іноземний торговець, зацікавлений у ділових зв'язках в Японією, мав бути представленим японському імператору. Процедура представлення була дуже принизливою, і тому не всі іноземці погоджувались вести справи з японцями. Купець-іноземець мав повзти на колінах від приймальної зали до місця, відведеного для зустрічі з імператором, а після прийому таким же чином, задкуючи як рак, покинути приміщення і непомітно зникнути за дверима [1, с.27].

Звісно ж сучасний світ японського бізнесу відрізняється від середньовічного. Напевно сучасні японські ділові партнери володіють основами західного ділового спілкування і роблять все можливе, щоб пристосуватися до стилю спілкування своїх партнерів. Але ж знання японського ділового етикету, дотримання певних правил поведінки безумовно сприяють подоланню неминучих непорозумінь між партнерами, підвищенню ефективності їх спілкування під час угод.

Привітання – важлива складова спілкування людей, оскільки воно формує враження про ділового партнера, особливо у випадку, коли той вітається відповідно до етикету. Знання японських правил привітання безпосередньо впливає на відносини ділових партнерів. Форма вітання японців є значущою для визначення подальших стосунків з людиною. Раніше вважалось, що першим має привітатися людина нижчого соціального статусу, але з часом важливою вимогою спілкування партнерів стало дотримання одночасного привітання співрозмовників.

Традиційною формою привітання в Японії є уклін, причому, чим він нижчий, тим вищий ступінь поваги до співрозмовника. Інколи під час контакту з іноземними колегами японці використовують потискування рук, але ж зовсім недоречними є ляпання по плечах або широкі обійми, характерні у певних ситуаціях для західного світу. Зокрема, японці розрізняють три види уклонів, кожен з яких застосовується у певній ситуації. Уклін під кутом 15° – 軽いお辞儀 会釈 (легкий уклін) – застосовується у разі випадкового зіткнення з діловим партнером, наприклад, при вході або виході з приміщення. Другий вид уклонів – під кутом 30° – 一般的なお辞儀 敬礼 (загальний ввічливий уклін) застосовується при вході й виході з офісу, під час зустрічі і проводжанні клієнтів або під час візиту до місця угоди. Третій вид уклонів – під кутом 45° – 丁寧なお辞 儀最敬礼 (дуже ввічливий етикетний уклін) використовують у ході певних церемоній або у випадку висловлення прохання або вибачення [5, с.64]. У вітаннях з японцями важливо не тільки правильне застосування привітань, а й розуміння доречності їх використання у кожній конкретній ситуації. Привітання お早うございます (Доброго ранку) працівник застосовує, коли приходить на роботу вранці, промовляючи його чітко і з посмішкою, впливаючи в першу чергу на піднесення власного настрою. Під час випадкової зустрічі у приміщенні компанії застосовують форму вітання お疲れ様です (Добре працюєте) [5, с.65].

Відповідно до загальних правил спілкування до 11-ї години ранку вітаються お早うございます (Доброго ранку), а після – お疲れ様です (Добре працюєте); виходячи з будинку фірми використовується вислів 行ってまいります (Скоро прийду). Цієї фрази дотримуються, повідомляючи й місце відрядження та час повернення до фірми. У відповідь вживають фразу побажання успіху та хорошого настрою у місці відрядження 行ってらっしゃい(ませ) (Щасливо, повертайтеся). Повертаючись на робоче місце обов'язково необхідно привітати інших співробітників. Непомітне повернення на робоче місце без привітання розцінюється як неввічливе. У таких випадках застосовують вислів ただいま参りました (Я вже прийшов), який є певною формою звіту про повернення. У відповідь вживається фраза お帰りなさい (З поверненням) або お疲れ様でした (Добре попрацювали). Треба зазначити, що вислів ご苦労様 (Дякую за вашу працю) вживається

© Озерська О., 2011